

TIPARE PENTRU BRODAT AFLATE ÎN PATRIMONIUL MUZEULUI DE ISTORIE SIGHIȘOARA

Nicolae Teșculă

Sighișoara, după cum se știe, a avut o bogată tradiție în domeniul meșteșugurilor. Viața breslelor meșteșugărești din urbea de pe Târnava Mare s-a confundat practic cu istoria seculară a orașului. Dintre meșteșuguri, un rol important l-au avut cele textile, țesătorii de postav și cei de pânză, croitorii și ceaprazarii.

Perioada modernă determină apariția unor specializări în domeniul croitoriei. Un fin observator al vieții sighișorene, de la mijlocul secolului al XIX-lea, brutarul Josef Zielinski, în memoriile sale, referitor la croitori menționează: ” În Sighișoara erau două feluri de croitori. *Herrnschneider*[•] și așa numiții *Grauenhosenschneider*.[•] Din categoria primilor menționați erau 6 meșteri, si anume aceștia nu erau sași, ci tot felul de străini, în afară de doi, Franz Wohl și Karl Weiß. Unii din cititori își vor mai putea aminti de panoul mare de pe clădirea hanului <La mielul alb>. Acesta glăsuia < Prima asociație de croitori pentru bărbați>. Această asociație a fost fondată de un croitor pentru bărbați pe nume Weiß, și un fost croitor al ulanilor, Sebesta. Ei vindeau în primul rând confecții din bumbac pentru lucrătorii la calea ferată, care au fost foarte mulți, în timpul construirii ei. Mai târziu când aceștia au plecat mai departe de la Beia la Rupea, în urma unei proaste conduceri, firma s-a dizolvat, având după cum s-a spus un deficit mare. Croitorii sași se limitau mai ales la lucrări țărănești și chiar dacă erau cam 10 *Grauenhosenschneider* în localitate, făceau toți afaceri bune.”¹

După cum vedem, moda occidentală determină o modificare a modului în care se îmbracă sighișorenii, paradigma vestică impunându-se treptat în domeniul vestimentar, lucru observat și de profesorul Joseph Haltrich: ” În ceea ce privește îmbrăcămintea, moda schimbătoare, această tirană a omenirii a

---

[•] Croitori pentru haine bărbătești.

[•] Croitori de pantaloni .

¹ Josef Zilinski, *Wandern und Lernen*, Markusdruckerei, Schäßburg, 1927, p. 12.

produs mari transformări, mai ales când populația meșteșugărească a părăsit portul național, menținut de populația agricolă..”²

Alături de meșteșugurile urbane, atât în gospodăria țărănească, cât și în familia meșteșugărească, un apanaj al femeilor era cusutul. În modelarea îmbrăcăminteii, dar și al locuinței un rol important l-a avut broderia. Broderia a jucat și joacă și astăzi un rol important în decorarea îmbrăcăminteii, dar și al unor obiecte de uz caznic.

Pe lângă gospodărie, broderia este prezentă și în cadrul cultului religios. Prezența unor frumoase broderii este atestată în cadrul artelor minore existente în patrimoniul Bisericii Ortodoxe. Modelul broderiei este existent și în cadrul bisericilor protestante, unde după cum se știe nu este permisă prezența imaginilor, a statuilor și a icoanelor.

Pentru decorarea interiorului bisericii, creștinii protestanți din Ardeal, au făcut apel la broderie. Aceasta este prezentă în cadrul țesăturilor care decorează masa altarului, amvonul, orga, ferestrele, băncile și podelele bisericilor. De asemenea, broderia o găsim în decorarea veșmintelor bisericesti, a diverselor acoperăminte, ștergare, perdele și steaguri.³

După cum vedem, broderia este o artă prin care se decorează sau se personalizează o varietate de articole de îmbrăcăminte și produse textile cu întrebuințări variate. În vechime, după cum am amintit mai sus, era un apanaj al femeilor, care se preocupau de această tehnică și pe care o învățau de la vârste fragede, această artă realizându-se manual. În perioada modernă, se folosește pentru brodat o mașină de cusut simplă, dar mișcarea ghergefului, în care era prins materialul pentru brodat se face tot manual, urmărind desenele trasate în prealabil pe material. Broderia este valoroasă mai ales datorită faptului că are un impact vizual deosebit, cu rolul de a aduce la lumină o trăsătură specială pentru produsele realizate. Cel mai important aspect al broderiei este acela că un obiect brodat are o viață îndelungată, nu este afectat de spălările repetate și de alți factori externi.⁴

Un rol major în realizarea broderiei îl joacă tiparele, care se aplicau pe un material textil cu ajutorul tușului, a cărbunelui sau a cernelii, realizarea broderiei făcându-se prin cusături care urmează modelul imprimat pe pânză.

Tiparele pentru brodat sunt prezente și în cadrul Muzeului de Istorie. În cadrul colecției noastre au fost identificate un număr de 10 clișee/modele pentru brodat. Ele sunt de data recentă, din secolul al XIX-lea. Nouă dintre ele imită

² Joseph Haltrich, ”Culturhistorischen Skizzen aus Schäßburg”, în *Sächsisches Hausfreund*, XXX Jahrgang, Kronstadt, 1868, p.88.

³ Ana Maria Gruia, ” Broderii de cult din colecția Bisericii Unitariene din Cluj-Napoca” în *Studia Universitas Babeș-Bolyai, Historia*, L-LI, 3, 2005-2006, p. 154.

⁴ <https://decusut.ro/blog/tehnici-speciale-in-broderie/> 03.01.2018.

motive vegetale și florale, iar unul are doar romburi și dungi poziționate pe mai multe șiruri.

Clișeele acestea reflectă moda epocii, paradigma la care s-au raportat sighișorenii în secolul al XIX-lea și gustul lor pentru frumos. Pe de altă parte, nu putem spune însă, dacă ele reprezintă modele preluate din moda occidentală sau păstrază tradiția locală, deoarece modelele florale și vegetale sunt prezente în decorațiile tradiționale săsești, dar și în modelele preluate, în epocă, din mediul central european.

Dincolo de faptul că, au fost opera unei bresle sau un meșteșug casnic, aceste tipare reflectă măiestria meșterilor necunoscuți sighișoreni, care au realizat aceste tipare, gradul lor de pricepere demonstrând încă o dată faptul că și-au depășit condiția de meșter, aceste tipare putem spune că devin adevărate mici opere de artă.

1. Clișeu pentru imprimat pânza

Nr. inv. 1 760

Descriere: Clișeu pentru imprimat pânza în vederea brodării din lemn, de formă aproximativ patrulateră, cu un decor vegetal din metal, probabil alamă, montat pe suportul din lemn.

Epocă: secol XIX.

Dimensiuni: L=9,5 cm ; LA= 7cm;

2. Clișeu pentru imprimat pânza

Nr. inv. 1 761

Descriere: Clișeu pentru imprimat pânza în vederea brodării din lemn, de formă apoximativ pentagonală, cu un decor floral conținând butoni și tije semicirculare din metal, probabil alamă, montat pe suportul din lemn.

Epocă: secol XIX.

Dimensiuni: L= 6 cm ; LA= 5,5 cm;

3. Clișeu pentru imprimat pânza

Nr. inv. 1 762

Descriere: Clișeu pentru imprimat pânza în vederea brodării din lemn, de formă aproximativ circulară, cu un decor floral din metal, conținând 21 de butoni și tije semicirculare din metal, probabil alamă, montat pe suportul din lemn.

Epocă: secol XIX.

Dimensiuni: L=8 cm ; LA= 6 cm;

4. Model de imprimat pânza pentru brodat

Nr. inv. 2130

Descriere: Model de imprimat pentru brodat din lemn cu dungi și romburi mici poziționate pe câte două rânduri, din metal, montat pe suportul din lemn.

Epocă: secol XIX.

Dimensiuni: L = 17 cm; LA=12 cm

5. Model de imprimat pânza pentru brodat

Nr. inv. 2131

Descriere: Model de imprimat pentru brodat din lemn de formă trapezoidală cu un decor vegetal, de inspirație barocă, din metal, probabil alamă, montat pe suportul din lemn. Din cauza folosirii o mică porțiune din modelul vegetal este deteliorat

Epocă: secol XIX.

Dimensiuni: L = 17 cm; LA=15 cm

6. Model de imprimat pânza pentru brodat**Nr. inv.** 2132

Descriere: Model pentru imprimat pânza din lemn, de formă aproximativ pentagonală, cu un decor floral din metal, probabil alamă, format din butoni circulari aranjați pe trei rânduri, din care un rând cu butoni de dimensiuni mai mari și două rânduri de butoni de dimensiuni mai mari, montat pe suportul din lemn.

Epocă: secol XIX.**Dimensiuni:** L = 11,5 cm; LA=10cm**7. Model de imprimat pânza pentru brodat****Nr. inv.** 2133

Descriere: Model pentru imprimat pânza din lemn, de formă aproximativ pentagonală, cu un decor floral din metal, probabil alamă, format din butoni circulari aranjați pe trei rânduri, din care un rând cu butoni de dimensiuni mai mari și două rânduri de butoni de dimensiuni mai mari, montat pe suportul din lemn.

Epocă: secol XIX.**Dimensiuni:** L = 11,5 cm; LA=10cm**8. Model de imprimat pânza pentru brodat****Nr. inv.** 2134

Descriere: Model pentru imprimat din lemn de formă aproximativ circulară cu un decor floral din metal, probabil alamă format din butoni circulari și tije semicirculare care imită frunze, montat pe suportul din lemn.

Epocă: secol XIX.**Dimensiuni:** L=9 cm; LA= 9 cm.

9. Model de imprimat pânza pentru brodat

Nr. inv. 2922

Descriere: Model pentru imprimat din lemn de formă aproximativ trapezoidală, cu un decor floral din metal, probabil alamă, montat pe suportul din lemn. Modelul rezează butoni circulari și tije semicirculare, care imită frunzele.

Epocă: secol XIX.

Dimensiuni: L= 6 cm.

10. Model de imprimat pânza pentru brodat

Nr. inv. 2984

Descriere: Model pentru imprimat din lemn, de formă ovală cu un decor floral din metal, probabil alamă, format dintr-un rând de butoni circulari și 12 tije semicirculare care imită frunze, montat pe suportul de lemn.

Epocă: secol XIX.

Dimensiuni: L=7 cm; LA=4,5 cm

STICKVORLAGEN IN DER SAMMLUNG DES SCHÄSSBURGER GESCHICHTSMUSEUMS (Zusammenfassung)

Wie bekannt, besaß Schäßburg eine reiche Handwerkstradition. Das Wirken der Handwerkszünfte des an der Großen Kokel gelegenen Ortes, identifiziert sich praktisch mit der Jahrhundertealten Geschichte der Stadt. Unter den Handwerken spielten Weber, Tuchmacher, Schneider und Fransenmacher eine wichtige Rolle. Die Moderne, brachte im Bereich der Schneiderei Spezialisierungen mit sich. Zusammen mit dem städtischen Handwerk, sowohl im bäuerlichen Haushalt als auch in der Handwerkerfamilie, war die Haupttätigkeit der Frauen das Nähen.. Die Stickerei hatte - und hat auch heute noch - eine wichtige Rolle bei der Verzierung von Kleidung sowie Haushaltsgegenstände. Stickerei ist eine Kunst, die eine Vielzahl von Kleidungsstücken und Textilien für verschiedenste Zwecke schmückt oder personalisiert.

Eine wichtige Rolle beim Sticken spielen die verschiedenen Mustervorlagen, welche mit Tusche, Kohle oder Tinte auf ein textiles Material übertragen wurden, wobei die Stickerei durch Nähte die dem auf dem Stoff aufgedruckten Muster folgen erfolgt. Solche Stickvorlagen sind auch in dem Schäßburger Geschichtsmuseum vorhanden. In unserer Sammlung wurden insgesamt 10 Schablonen/Muster identifiziert. Sie sind eines neueren Datums und stammen aus dem neunzehnten Jahrhundert. Neun von ihnen ahmen Pflanzen- und Blumenmotive nach und eines weist bloß mehrere Reihen von Rauten und Streifen auf.

Cuvinte cheie: Sighișoara, meșteșuguri, broderie, tipare, artă.

Schlüsselworte: Schäßburg, Handwerk, Stickerei, Muster, Kunst.

